

Datum
2024-03-11

Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: ku.kkm@regeringskansliet.se
Er referens: diarienummer Ku2023/01093

Vår beteckning
KFN 2023/151

Remissvar - Betänkandet Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun SOU 2023:58.

Nedanstående är Kultur- och fritidsnämndens samlade remissvar. Vidare lämnas också synpunkter på betänkandet gällande Kulturskolan, trots att denna verksamhet i Vingåkers kommun organiseras i annan nämnd och förvaltning, nämligen Barn- och utbildningsnämnden.

Inledningsvis lämnas en övergripande kommentar på betänkandet och sedan följer mer detaljerade synpunkter kopplade till olika kapitel, nämligen

- 1.1 Förslag till lag om samverkan på kulturområdet*
- 1.2 Förslag till förordning om statsbidrag till kulturverksamhet i samverkan*
- 1.3 Professionell kultur i författningsförslaget*
- 1.5 Regionens roll – samverkansingenjörer*

- 9.1 Ett vidgat system för kultursamverkan*
- 9.3 En breddad modell med ny anslagskultur*
- 9.5 Utvecklade dialogformer*
- 10.1 Vad krävs för en ökad delaktighet?*
- 10.3 Kulturinstitutionen skolan*
- 10.5 Andra frågor av betydelse*

Sammanfattning

Vingåkers kultur- och fritidsnämnd ser i många delar positivt på betänkandet, trots den rådande uppfattningen om att kultursamverkansmodellen i de allra flesta delar är välfungerande. I detta förslag bedöms kommunernas roll stärkas och utvecklingen av modellen medverka till minskad styrning medan modellen öppnar upp för ytterligare samverkan kring kultursatsningar.

Som en mindre kommun med färre än 20 000 medborgare förhåller sig Vingåkers Kultur- och fritidsnämnd därför avvaktande till betänkandets ambition att decentralisera flera processer. Nämnden ser förvisso försiktigt positivt på ökade möjligheter till lokala prioriteringar och variationer samt en kulturpolitik närmare medborgarna. Den förändring som nya modellen skulle medföra tycks emellertid innebära högre krav på kommunerna som aktör, samtidigt som ytterligare medel inte skjuts till. Vår farhåga är därför att mindre kommuner kan komma att missgynnas till följd av knappa resurser och bristande sakkunskap. Hur ska tillgång till adekvat sakkunskap kring exempelvis stödfördelning och gestaltad livsmiljö säkras i kommunerna? Här har regionen och de statliga myndigheterna en viktig roll att fylla. Vi ser redan idag en utmaning vad gäller likvärdighet i tillgång till kulturell välfärd. Nämnden ställer sig därmed frågande till om förslaget verkligen bidrar till att nå målet med ett rikt och varierat kulturliv i hela landet.

Det uppfattas tveksamt och oroväckande om det administrativa arbetet verkligen minskar, och med hänsyn till de många mindre respektive små kommunerna med redan slimmade organisationer, vore det önskvärt med ett förtydligande som lugnar och tryggar. Det är också osäkert om de nya samverkansplanerna och i förlängningen den nya modellen faktiskt leder till minskad administration.

I samband med ökat kommunalt inflytande och ökade möjligheter till styrning, följer naturligt ökade krav på kommunernas kompetens. Kommunerna ges också det särskilda ansvaret att dokumentera hur den konstnärliga friheten ska fredas från politisk styrning, vilket uppfattas positivt. Kommunerna kan på sikt själva fördela de riktade kulturbidragen, vilket underlättar genom att kommunen slipper söka flera olika statsbidrag med ökad möjlighet till lokala prioriteringar. De områden som är aktuella för statliga kulturanslag utvidgas. Detta är överlag positivt men det ger också upphov till frågor om huruvida statliga medel kommer att öka i omfattning. Det innebär i annat fall att fler områden ska dela på samma pengar.

Betänkandet lyfter vidare behovet av en stark konstnärspolitik, och att medel till det fria kulturlivet måste till. Hur infrastrukturen för bild- och formverksamheten ska stärkas beskrivs svävande. Nämnden efterfrågar därmed ett förtydligande av hur den nya modellen ska förmå lyckas där befintlig kultursamverkansmodell kommit till korta.

Synpunkter kopplade till olika kapitel

1.1 Förslag till lag om samverkan på kulturområdet

Kultur- och fritidsnämnden ser positivt på att kommunernas roll förstärks samt på att krav på respekt för konstnärlig frihet inkluderas i lagen. Tydligheten kring konstnärlig frihet är därmed positiv. Betänkandet bör dock beskriva även hur armlängds avstånd säkerställs. Det är även positivt att den professionella grunden behålls som villkor för statsbidrag och att fler kulturområden kan inkluderas i modellen. Strävan att öppna upp för och stimulera nya kulturområden med bibehållna anslagsnivåer utgör inte desto mindre ett hinder för att bygga upp en långsiktigt hållbar infrastruktur för arrangörer likväl som kulturskapare.

Att konsten och kulturverksamheten ”ska respektera den konstnärliga friheten och bidra till samhällets utveckling genom att främja kunskap, skapande, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning”, som det formuleras i Museilagen och i Bibliotekslagen, skulle definitivt förtydliga begreppet ”armlängds avstånd”.

1.2 Förslag till förordning om statsbidrag till kulturverksamhet i samverkan

Att även ”annan verksamhet på kulturområdet” omfattas av statsbidraget öppnar upp för fler kulturområden är i grunden positivt, men kan också innebära att definitionen av begreppet kultur på sikt kan urvattna befintliga kulturverksamheter. Om inte mer medel tillförs modellen bedöms det omöjligt att dels bibehålla etablerade strukturer och samtidigt värna nya kulturformer, aktörer och samverkansformer.

1.3 Professionell kultur i författningsförslaget

Kommunernas ansvar i författningsförslaget

Kultur- och fritidsnämnden instämmer inte till fullo med förslaget utan önskar ett tillägg: Statsbidrag som fördelas av en kommun ska främja god tillgång till **professionell** kulturverksamhet för kommunens invånare.

1.5 Regionens roll – samverkansingenjörer

Regionernas roll som ”samverkansingenjör” uppfattas oklar. Statsbidraget får redan användas för att stödja utveckling och samordning av kulturverksamhet i de kommuner som ingår i länet, exempelvis genom de regionala biblioteksverksamheterna. En större tydlighet kring rollen som samordnande instans är önskvärd. Vi anser att regionernas roll är fortsatt viktig för verksamhetsutveckling och fortbildning, inte minst på biblioteksområdet

9.1 Ett vidgat system för kultursamverkan

Vi ser mycket positivt på att kommunernas roll förstärks och att utrymme ges för lokala prioriteringar. Dialog och samverkan mellan kommun och region är bra när det gäller utvecklingsfrågor och vilka behov kommunerna har. Vi ser alltså positivt på att en enskild kommun ska få fördela statsbidrag. Att öppna upp för en omfördelning mellan områden innebär att det måste säkerställas att kompetens kring detta fördelningsansvar finns i kommunerna. Hur säkerställs detta? Regionala arbetsformer

bidrar till överblick och kunskap om de kommunala utvecklingsbehoven, och denna styrka vill vi ha fortsatt tillgång till.

Ett framtida sammanslaget *sektorstöd* - och inte "kulturpåse" - riskerar att ske på bekostnad av tidigare riktade bidrag till viktiga kulturverksamheter som till exempel folkbibliotek och kulturskola. Särskilt då det samtidigt finns förslag i den nya lagen om införande av nya kulturområden utan att storleken på stöden utökas. *Om nya områden tillförs måste även storleken på stödet utökas.*

Folkbiblioteken utgör tveklöst kommunernas största kulturverksamhet. Samtidigt har vi kunnat bevittna hur mängder bibliotek läggs ner, den så kallade *biblioteksdöden*, och hur anslagen till biblioteksverksamhet minskat. Trots detta utgör folkbibliotek fortfarande en kulturbärande institution som medborgarna generellt dels har högt förtroende för, dels har en mycket positiv bild av. Kultur- och fritidsnämndens bedömning är att folkbiblioteken behöver riktade statsbidrag för att kunna uppfylla sitt lagstadgade uppdrag. Dessa statliga stöd får inte försvinna i en gemensam "kulturpåse". Nämnden välkomnar dock en lösning som innebär mindre administration för kommuner och regioner.

Att de statsbidrag som idag går direkt till det fria kulturlivets aktörer fortsätter göra det, är något vi uppskattar.

Vi anser det bra att kultursamverkansplaner med fördel blir mindre omfattande än dagens planer. Dock anser vi att det behöver förtydligas att regionen håller ihop arbetet med planerna. Detta är extra viktigt såvida det är utifrån dem som tilldelning av medel ska göras.

9.3 En breddad modell med ny anslagskultur

Vi anser att det nya statsbidraget med stöd till samverkan kan innebära ett komplement till övriga bidrag på ett bra sätt. Likaså behöver fortsatt stödfördelning till till exempel kulturskolor och folkbibliotek säkras.

9.5 Utvecklade dialogformer

Vi ser positivt på att även kommuner bjuds in till dialoger som arrangeras på myndighetsnivå. Fortsatt samverkan med regionen, anser vi behövs. Strukturen för denna dialog och samverkan behöver formaliseras. För att strukturera dialogen mellan kommun och region behöver den utgå från kommunernas behov, liksom det fria kulturlivets och -aktörernas behov.

10.1 Vad krävs för en ökad delaktighet?

Att konsten och kulturen har ett värde i sig och inte endast i relation till, eller underordnad, exempelvis tillväxt eller samhällsnytta, är ett resonemang vi omfamnar.

10.3 Kulturinstitutionen skolan

Kultur- och fritidsnämnden håller med om att de estetiska ämnena i skolan bör tillmätas större vikt, med stöd i forskningen och kopplat bland annat till

inlärningsförmåga. Det är bra att detta lyfts, liksom att skolbibliotekens stora betydelse uppmärksammas i betänkandet.

10.5 Andra frågor av betydelse

I frågan om kulturen och integrationspolitiken håller vi med om att deltagande i civilsamhället är en viktig väg in i samhället. Deltagande i kulturell verksamhet kan i hög grad bidra till gemenskap. En stark kulturell infrastruktur är av stor betydelse.

Med vänliga hälsningar,

Maria Szabo, kultur- och fritidsnämndens ordförande

Märta Bolzek, Kultur- och fritidsnämndens vice ordförande

Lena Sundholm, Förvaltningschef, Kultur- och fritidsförvaltningen
